

Sprawozdanie z ogólnopolskiej konferencji Stowarzyszenia MONAR „Zatrzymać przemoc” organizowanej dnia 26 listopada 2015r. na zakończenie projektu „Mój dom bez przemocy” realizowanego od czerwca 2014r. do listopada 2015r. w ramach dofinansowania ze środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego .

Miejsce konferencji – Warszawa, Biblioteka Narodowa, Sala Darczyńców .

Uczestnicy konferencji – 114 osób z całej Polski – przedstawiciele organizacji pozarządowych zajmujących się pomocą dziecku i rodzinie, przedstawiciele ośrodków pomocy społecznej, domów samotnej matki oraz studenci Akademii Pedagogiki Specjalnej Wydział Edukacji Pedagogicznej oraz studenci Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej z Chełma z Pedagogicznego Koła Naukowego.

Konferencja została objęta patronatem honorowym Rzecznika Praw Dziecka, Rzecznika Praw Obywatelskich oraz Ministra Pracy i Polityki Społecznej.

Konferencję prowadził dziennikarz Programu Pierwszego Polskiego Radia– Roman Czejarek.

Uroczystego otwarcia konferencji dokonała Martyna Cichocka - Michalak w imieniu Rzecznika Praw Dziecka, dr Sylwia Spurek Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich oraz Marzena Bartosiewicz – Zastępca Dyrektora Departamentu Pomocy i Integracji Społecznej Ministerstwa Rodziny Pracy i Polityki Społecznej.

Konferencja rozpoczęła się wystąpieniem Jolanty Łazugi-Koczurowskiej Przewodniczącej Zarządu Głównego Stowarzyszenia Monar, która pomoc samotnym matkom przedstawiła na tle szerszej perspektywy organizacji pomocy osobom wykluczonym społecznie przez Stowarzyszenie MONAR. Zapoznała z przyjętą przez Stowarzyszenie filozofią udzielania pomocy osobom wykluczonym. Partycypacja, partnerstwo, poszanowanie godności, tolerancja, a przede wszystkim miłość do drugiego człowieka to filary, bez których zdaniem przewodniczącej Monaru zawiodą wszelkie standardy i narzucone przepisy.

Druga prezentacja dr Marioli Raław z Instytutu Stosowanych Nauk Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego dotyczyła samotnego rodzicielstwa w polityce społecznej – jako problemu pozornie jawnego. Pozorna jawność tego problemu wynika z faktu, że jest on odzwierciedlony w aktach i regulacjach prawnych, ale ginie w praktyce pomocy społecznej, w starciu potrzeb różnych grup, których interesy są skuteczniej reprezentowane. Uczestnicy konferencji z zainteresowaniem wysłuchali definicyjnych rozróżnień dotyczących typologii rodzin niepełnych, w których rodzice korzystający z pomocy domów samotnej matki mieściliby się w kategorii „samotne matki z przypadku”. Owa przypadkowość, brak oparcia w rodzinie, nieprzygotowanie

psychiczne i materialne kobiety do macierzyństwa generuje szereg problemów wzmacnianych – dziś zdawałoby się już historycznymi – przekonaniami, że samotne rodzicielstwo jest tożsame ze społecznym piętnem i wykluczeniem. Definiowanie samotnego rodzicielstwa jako problemu pozornie jawnego ma wpływ na strategie pomocy tym kobietom, a częściowa nieskuteczność stosowanych strategii wynika z przewagi działań korekcyjnych, konformistycznych nad innowacyjnymi i profilaktycznymi. Konsekwencją niedostatecznego rozpoznania problemu samotnego rodzicielstwa jest gra podmiotów tworzących – jakkolwiek technicznie to brzmi – „przemysł problemów społecznych”. Takie ujęcie tematyki okazało się niezwykle inspirujące i wywołało dyskusję, którą uczestnicy konferencji kontynuowali również w kularach.

W drugiej części konferencji przedstawiono projekt „Mój dom bez przemocy”: rezultaty projektu i rekomendacje. Działaniami projektowymi zostały objęte trzy domy samotnej matki Stowarzyszenia Monar, ale jego rezultaty niewątpliwie można odnieść do wszystkich tego typu placówek.

Podsumowania projektu dokonała Teresa Sierawska pełnomocnik Zarządu Głównego Stowarzyszenia Monar – ekspert w projekcie. Rozpoczęła od omówienia prawnego aspektu funkcjonowania DSM na tle innych form pomocy osobom w kryzysie doświadczającym przemocy, takich jak: specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy i ośrodki interwencji kryzysowej. Teresa Sierawska wskazała na kluczowy rezultat projektu jakim jest wzmocnienie prawidłowych postaw wychowawczych i poprawa społecznego funkcjonowania matek w wyniku otrzymania specjalistycznej pomocy psychologicznej. To potwierdza konieczność udzielania specjalistycznej pomocy matkom, które doświadczają przemocy tak aby mogły dobrze wychowywać swoje dzieci i tworzyć dla nich „dom bez przemocy”.

Prelegentka zwróciła uwagę na wzbogacenie projektu działaniami, które były realizowane w partnerstwach. Eksperti z MONAR, pracownicy Domów Samotnej Matki z Gdańska, Zgorzelca i Turowa k. Wielunia oraz przedstawiciele ośrodków pomocy społecznej z tych miast wypracowali Zasady Współpracy pomiędzy DSM a OPS.

Teresa Sierawska podkreśliła, że działania w oparciu o Zasady Współpracy podejmowane w projektowych partnerstwach – to dobry krok w stronę wypracowania skutecznych strategii przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu matek w kryzysie. W ten proces, zdaniem realizatorów projektu „Mój dom bez przemocy” „powinny być zaangażowane różne podmioty mające na co dzień kontakt z podopiecznymi DSM. Opracowane w ramach projektu Zasady Współpracy pomiędzy DSM a OPS są konkretnymi wskazówkami określającymi podział zadań pomiędzy instytucjami w celu wspomagania matek z DSM w przezwyciężeniu trudności życiowych. Zasady dostępne na stronie www.dombezprzemocy.monar.org/.

O konkretnych działaniach w Domu Samotnej Matki, w którym był realizowany projekt „Mój dom bez przemocy”, opowiedziała Agnieszka Nowak kierująca placówką Monaru w Gdańsku. Towarzyszył jej przedstawiciel partnera projektu Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Gdańsku – Robert Klimczak.

Kolejnym punktem programu konferencji był panel dyskusyjny zatytułowany – Aspekty skutecznej pomocy samotnym matkom z dziećmi zagrożonym wykluczeniem społecznym.

Dyskusja panelowa dostarczyła argumentów na słuszność rekomendacji przedstawionych w podsumowaniu projektu.

Marzena Bartosiewicz - Zastępca Dyrektora w Departamencie Pomocy i Integracji Społecznej MPiPS odwołała się do ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, mówiła o konieczności

podniesienia poziomu wiedzy i świadomości społecznej odnośnie skutków przemocy, poprawę jakości systemu działań profilaktycznych i rolę samorządów lokalnych w tym zakresie. Kolejna panelistka Agnieszka Jarzębska z Biura Rzecznika Praw Obywatelskich zwróciła uwagę na prawa obywatelskie w kontekście doświadczania bezdomności, zabezpieczenie interesów dziecka, które wraz z rodzicem doświadcza wykluczenia. Agnieszka Jarzębska podniosła również kwestie niespójnych regulacji prawnych, które są często interpretowane na niekorzyść osób wykluczonych. Słuchacze z aprobatą przyjęli deklarację Rzecznika Praw Obywatelskich o konieczności rozprawienia się z mitem „osoby bezdomnej z wyboru” oraz o nieodzowności traktowania uchylania się od obowiązku alimentacyjnego jako przemocy.

Korespondujące z wnioskami z projektu „Mój dom bez przemocy” było wystąpienie Renaty Szredzińskiej ekspertki z Fundacji Dzieci Niczyje. Lokalny system wsparcia mieszkanek DSM na przykładzie realizowanego przez Fundację projektu „Dobry rodzic – dobry start” daje szansę samotnym matkom na wyjście z życiowego impasu. Rekomendacja, aby samotnego rodzica w kryzysie wspierała rodzina towarzysząca wydaje się godna upowszechnienia i zgodna z postulatem poszanowania wartości rodziny, której udziela się pomocy. W podobnym tonie utrzymane było wystąpienie, Mirosławy Kątnej Przewodniczącej Komitetu Ochrony Praw Dziecka, która zwróciła uwagę na traumatyczne doświadczenia dzieci z DSM, które mają wpływ na ich rozwój i perspektywę życiową. Wskazała też na potrzebę identyfikacji dziecka zarówno z rodziną, jak i miejscem zamieszkania. Dlatego też za bezsporną uważa troskę o obraz matki w oczach dziecka, dla którego ta jest osoba najważniejsza i jedyną ostoją. Podkreśliła również, że nawet najlepszy dom samotnej matki nie jest idealnym miejscem dla rozwoju młodego człowieka, dlatego pomoc udzielana matce w instytucji powinna być skuteczna i możliwie krótka. Ostatnia, w trakcie tego panelu, prelegentka Jolanta Łazuga-Koczurowska przewodnicząca Monaru dała pod rozwagę słuchaczom dwa pytania: kim jest osoba, która doświadcza przemocy i kim jest ta osoba, która przemoc stosuje? Fundamentalnym w tej kwestii zagadnieniem jest to, czy świadcząc pomoc instytucjonalną można rzeczywiście zmienić ofiary i sprawców przemocy. Warto podkreślić, że w tych rozważaniach przewodnicząca Monaru rolę sprawców i ofiar uznała za zmienne i niewykluczające się: dziecko doświadczające przemocy może stać się w przyszłości sprawcą, matka poniżana przez partnera może stać się oprawcą dla swojego dziecka. Za istotną w dokonywaniu zmian uznała kategorię więzi międzyludzkich, których substytutem jest społeczność terapeutyczna, a z kolei oddziaływanie społeczności terapeutycznej jest uznane przez Monaru za kluczowe w procesie przezwyciężania trudności życiowych.

Konferencję zakończyła kierowniczka projektu Iwona Pasichnyk dziękując wszystkim za udział w konferencji, a przede wszystkim za wspólną pracę parterom projektu – ośrodkom pomocy społecznej z Gdańska Wielunia i Zgorzelca.

Ideą projektu „Mój dom bez przemocy” było uwrażliwienie na sytuację dzieci społecznie wykluczonych oraz zwrócenie uwagi na samotnych rodziców przeżywających kryzys, którzy są ofiarami przemocy. Ta grupa potrzebujących nie jest dostatecznie reprezentowana w opinii publicznej i trosce instytucji wsparcia społecznego, na co zwróciła uwagę dr Mariola Raclaw podczas otwierającego konferencję wykładu. Rekomendacje, których uwzględnienie pomogłoby przełamać impas w skutecznej pomocy samotnym matkom i ich dzieciom przedstawiła ekspertka projektu Teresa Sierawska. Kluczową rekomendacją jest tworzenie społecznej koalicji na rzecz wspierania samotnych rodziców zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz edukacja specjalistów z zakresu ochrony zdrowia, oświaty oraz pomocy społecznej, którzy powinni być jak

najlepiej przygotowani do udzielania pomocy samotnym rodzicom w kryzysie i uwrażliwieni na los ich dzieci. Rekomendacje te nie wymagają zmian w prawie jedynie przekonania, że obowiązujące regulacje prawne należy dobrze wykorzystać. Ostatnia rekomendacja, która jest niezmiernie ważna dotyczy zapewnienia środków finansowych dla DSM poprzez wydzielenie z budżetu państwa celowych środków finansowych na realizację programów merytorycznych na w domach samotnej matki.

Biorąc pod uwagę ostatnie dane Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, które wskazują, że w Polsce jest prawie 1900 dzieci bezdomnych i ich liczba od poprzedniego roku zwiększyła się o prawie 40, należy mocno akcentować potrzebę tworzenia sojuszu społecznego na rzecz rozwiązania tego poważnego problemu.

Konferencja zrealizowana w ramach projektu Mój Dom bez Przemocy realizowanego od czerwca 2014 r. do listopada 2015 r. w ramach Funduszu Małych Grantów dla Programu PL14 „Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i przemocy ze względu na płeć” współfinansowanego ze środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2009-2014.